

Michiel Geschiere

directeur Langdurige Zorg, Ministerie van VWS

DE STIP EN DE STAP

WAT FINLAND ONS KAN LEREN OVER HET BOUWEN AAN
EEN NIEUW ZORGSTELSEL IN NEDERLAND

Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in 2024 stemde een meerderheid van de Tweede Kamer in met een motie om een staatscommissie onderzoek te laten doen naar een nieuw zorgstelsel. Deze motie kon op een meerderheid rekenen, aangezien er veel maatschappelijke discussie is over het functioneren van het zorgstelsel en de beperkingen die het kent. Te bureaucratisch, te weinig gericht op preventie, te veel schotten en te lastig om domeinoverstijgend samen te werken. Bovendien maken we ons zorgen of we de zorg en ondersteuning nog wel kunnen blijven betalen en bemensen en zijn mensen met een zorgvraag regelmatig het spoor bijster.

“De transformatie van de sector vraagt lef en doorzettingsvermogen”

De staatscommissie is nog niet gestart, maar de eerste zin van de managementsamenvatting zou zomaar kunnen luiden: “Fundamentele wijzigingen in het zorgstelsel zijn nodig om de zorg voor de lange termijn toegankelijk en betaalbaar te houden en de solidariteit, een belangrijke waarde onder ons stelsel, te waarborgen”. Een advies van een staatscommissie vraagt om een passende reactie van de politiek en dan is het interessant om naar het voorbeeld van Finland te kijken.

Finland bewijst dat hervormen kan

Ook het Finse zorgstelsel kende grote problemen. De verantwoordelijkheid voor de zorg was verdeeld over honderden gemeenten, elk met eigen regels. Hierdoor was er sprake van grote verschillen in kosten, toegankelijkheid en kwaliteit van zorg. Dat leidde tot een afname van tevredenheid onder inwoners – en juist dát was veelzeggend in een land waar het vertrouwen in publieke instituties internationaal uitzonderlijk hoog is.

Net als bij ons neemt in Finland de vraag naar zorg toe door de vergrijzing. Bovendien leeft de Finse bevolking al langer bewust met geopolitieke dreigingen, waardoor er meer geld wordt ingezet voor veiligheid. Samen maakt dit het afremmen van zorgkosten extra urgent.

Een stelselwijziging van wereldformaat

Finland heeft daarom een grote stelselhervorming doorgevoerd. Sinds 2023 is de verantwoordelijkheid voor welzijn en zorg ondergebracht bij 21 'well-being services' die centraal worden gefinancierd en aangestuurd. Belangrijk uitgangspunt in de hervorming was dat welzijn, eerstelijnszorg en gespecialiseerde zorg beter in samenhang worden gebracht. Gegevensuitwisseling en datagebruik zijn integraal onderdeel van de hervorming.

Het kan dus wel, is de eerste gedachte als je naar de hervormingen in Finland kijkt. Ook Nederland heeft in 2015 (hervorming langdurige zorg) en 2006 (invoering Zvw) laten zien dat ingrijpende stelselwijzigingen mogelijk zijn. Het vergt wel geduld en doorzettingsvermogen. "No bold claims – just steady work", zoals de Finnen het zelf beschreven.

Al in 2006 begonnen de eerste concrete besprekingen over de hervormingen in Finland. Na twee mislukkingen door achtereenvolgens politieke verdeeldheid en grondwettelijke bezwaren over de autonomie van gemeenten trad de hervorming uiteindelijk in 2023 in werking. Een prestatie van wereldformaat van de Finnen. Het fundament is gelegd, maar daarmee resteert nog een grote transitieopgave om zorg en welzijn echt integraal vorm te geven en de kostenstijging te beteugelen.

De lessen voor Nederland

Van Finland kunnen we leren. Als de staatscommissie adviseert tot een ingrijpende hervorming van het zorgstelsel, dan zal een volgend kabinet daar serieus naar moeten kijken en het gesprek moeten voeren met het parlement, de sector en de samenleving. Want het kan wel!

Maar de Finse ervaringen plaatsen het verlangen naar een nieuw stelsel ook in perspectief. Als we het tempo van de Finnen als realistisch uitgangspunt hanteren dan hebben we de wetgeving op z'n vroegst in het jaar 2043 aangepast. En dan nog is de transitie vele jaren later niet afgerond.

Onze eigen hervorming van de langdurige zorg laat zien dat zelfs 10 jaar na de invoering de beoogde transformatie nog steeds gaande is.

Waarom we nú moeten beginnen

Ongeacht het advies van de staatscommissie en de reactie van een volgend kabinet leren we van de ervaringen in Finland dat we niet op een nieuw stelsel moeten wachten (de stip). Ook binnen het huidige stelsel kunnen we de ruimte benutten om de beweging naar de voorkant te maken, regedruk te verminderen en samenwerking over de domeinen heen te vereenvoudigen (de stap). Dat vraagt lef en doorzettingsvermogen van de sector om te transformeren. En dat vraagt vertrouwen en ruimte van de overheid om binnen het bestaande stelsel deze transformatie mogelijk te maken. Kortom, samen aan de slag! ○

“Wachten op een nieuw stelsel is geen optie – de beweging naar de voorkant begint vandaag”

